

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1926.

Andra kammaren.

Nr 1.

I enlighet med § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen sammanträdde andra kammaren till lagtima möte här i huvudstaden i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingslokalen.

Måndagen den 11 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Sammanträdet öppnades av representanten för Kristianstads län, herr **Hamilton**, såsom den ledamot, vilken bevisat de flesta riksdagar, med följande ord: Jämlikt grundlagens bud hälsar jag eder, aktade ledamöter av riksdagens andra kammare, välkomna till årets lagtima möte.

Säkerligen äro vi alla, svenska folkets representanter, eniga om att vid detta årets första sammanträffande giva uttryck åt vår glädje över att de under det ödesdigra världskriget mot varandra kämpande folken räckt varandra handen till försoning och därigenom dämpat de vågor av misstänksamhet och hat, som allt sedan kriget förbittrat tillvaron för dessa folk och hållit oron i Europa vid makt.

Vi dela också säkerligen med hela den rättänkande delen av befolkningen inom de olika länderna den fasta förhoppningen, att Locarnoavtalet skall utgöra första steget mot en varaktig fred i vår världsdel, tryggad icke genom ökade rustningar utan av en känsla av solidaritet mellan folken, en känsla av att vi — för att använda en utav stormakternas ledande statsmäns ord — icke allenast äro förpliktade vara goda medborgare i eget land utan även i vårt Europa.

De av oss, som hava en ljus syn på mänsklighetens utveckling till det bättre, våga även tro, att rättskänslan skall efter hand vinna allt starkare rotfäste bland folken och att en opinion skall resa sig inom världen mäktig nog att kväva varje tanke på anfallskrig.

Sveriges folk, som bättre än andra veta att övervinna internationella svårigheter och därför också under längre tid än andra folk fått åtnjuta fredens välsignelser, kan icke annat än glädja sig åt varje framsteg Locarnoandan vinner över det föråldrade tänkesätt, som ännu behärskar viss del av människosläktet.

Vi hava även rätt att fordra, att Locarnoandan vinner insteg i vårt lands inre förhållanden.

Sveriges folk har tillvunnit sig ett ej ringa anseende för dess höga kultur — en kultur, som trängt sig ned till folkets djupaste led — för dess utpräglade rättsbegrepp och för dess relativt goda ekonomiska ställning. Men även om vi kunna erkänna det berättigade uti främlingens fördelaktiga omdöme om oss, kunna vi likväl icke vara blinda för det kräftsår, som fräter den svenska samhällskroppen. De ständigt återkommande och långvariga konflikterna mellan

arbetar- och arbetsgivarorganisationerna verka förlamande på landets ekonomiska utveckling och åstadkomma arbetslöshet samt uppamma misstro och hat mellan folkklasserna.

Samhället har rätt att reagera mot dessa strider. Vi ha rätt att fordra, att målsmännen för arbetet och för kapitalet räcka varandra handen till försoning och söka framkomliga vägar för att sammanknyta arbetets och kapitalets intressen och därmed häva anledningen till konflikterna. Av vikt för båda parterna är att hålla produktionen vid makt för att därigenom tillförsäkra arbetarskarorna en tillfredsställande utkomst och göra kapitalet fruktbärande. Må ett samarbete komma till stånd mellan de stridande parterna i detta syfte och Locarnoandan vila över detsamma.

Vi stå, aktade ledamöter av andra kammaren, inför ett ansvarsfullt arbete med ett gemensamt mål att gagna våra medmänniskor i vårt fosterland och vi äro besjälade av den önskan att med ungdomlig kraft och med ålderns erfarenhet verka för vårt lands utveckling på såväl det kulturella som ekonomiska området. Må Locarnoandan även vila över våra förhandlingar!

Jag tillåter mig sammanknyta dessa förhoppningar och dessa önskningar med den välkomsthälsning, som jag har att bringa eder.

§ 2.

Herr ordföranden tillkännagav, att han anmodat undertecknade att föra protokollet, till dess sekreterare hunnit utses, ävensom att kanslibiträden och vaktbetjäning blivit till erforderligt antal av honom för tillfället antagna; och blevo på framställd proposition dessa åtgärder av kammaren godkända.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 7 januari 1926.

I anledning av stadgandet i § 32 riksdagsordningen hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de av riksdagen valda fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid den granskning av riksdagsmannafullmakter, som skulle inför departementschefen verkställas, innan årets lagtima riksdag sammanträdde; och infunno sig nu av fullmäktige i riksbanken herrar R. Norberg, E. Kristensson och A. Amné samt av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar H. M. Bäckström, E. A. Hallin och A. Anderson.

Till justitiedepartementet hade insänts fullmakter för direktören Harry Walfrid August Weibull i Landskrona och hemmansägaren Henrik Frost i Bodum, vilka vid nya röstsammanräkningar blivit utsedda såsom ledamöter av riksdagens andra kammare i stället för respektive generaldirektören Knut Jakob Beskow och ombudsmannen Carl Alfred Svensson i Skönsberg, vilkas platser blivit lediga.

Vid granskning av fullmakterna framställdes icke någon anmärkning mot desamma.

Protokoll över granskningen jämte förteckning å fullmakterna skulle tillika med dessa överlämnas till kammaren.

I ämbetet:
Erik M. Kellberg.

Den i protokollet omförmälda förteckningen var av följande lydelse:

Förteckning å ledamöter av riksdagens andra kammare enligt fullmakter granskade inför chefen för justitiedepartementet den 7 januari 1926.

Malmö, Hälsingborgs, Landskrona och Lunds städer.

1. Direktören Harry Walfrid August Weibull i Landskrona.

Västernorrlands län.

2. Hemmansägaren Henrik Frost i Bodum.

§ 4.

Företogs upprop av kammarens ledamöter, därvid herrar Nilsson i Bonarp, Norsell och Wiklund befunnos frånvarande.

Herr ordföranden tillkännagav, att från herrar Nilsson i Bonarp och Norsell inkommit läkarbetyg, utvisande att de till följd av sjukdom vere förhindrade att infinna sig vid riksdagen, den förre före den första februari och den senare tillsvidare samt att från herr Wiklund ingått telegrafisk anmälan, att han på grund av sin moders frånfälle ej kunde inställa sig vid riksdagen vid dess början.

§ 5.

Anställdes val av talman i kammaren; och befanns efter valets utgång hava till talman blivit utsedd herr *Lindqvist* i Stockholm med 215 röster.

§ 6.

Vidare företogs val av förste vice talman; och utsågs därvid herr *Hamilton* med 166 röster.

§ 7.

Vid härpå anställt val av andre vice talman blev därtill vald herr *Nilsson* i Bonarp med 158 röster.

§ 8.

Ålderspresidenten överlämnade ordförandeklubban till herr talmannen och yttrade därvid: Herr talman! Vi äro förvissade om att ni med samma oväld och skicklighet som tillförne kommer att leda kammarens förhandlingar.

Och den enighet, med vilken ni blivit utsedd till talman, visar också, att kammaren är beredd att stödja eder i detta viktiga värv.

Med dessa ord ber jag att till eder få överlämna talmansklubban.

Herr **talmannen** hälsade härefter kammaren med följande ord: Mina damer och herrar! Jag hälsar eder alla välkomna till edert ansvarsfulla arbete vid denna riksdag och önskar eder en god fortsättning på det år, som nu ingått. På ett par undantag när äro vi ju bekanta sedan förra riksdagen, och det är att förmoda, att ett stort antal av kammarens ledamöter i år komma att framföra önskemål till riksdagens omprövning. Av vad vi i övrigt redan försport framgår det ju, att även ett stort antal viktiga frågor komma att framföras från regeringens sida, och allt varslar sålunda om att arbetsbördan även vid denna riksdag icke blir mindre än vid de senaste riksdagarna.

Det har under en följd av år skrivits och talats mycket om parlamentsleda,

och det spörsmålet föres oftast fram vid riksdagarnas slut, troligen i anledning av den förlängning av riksdagarna, som regelbundet inträffar utöver den tid, som i författningarna beräknats för en riksdag. Inom riksdagen kan man ingalunda förspörja någon verklig parlamentsleda, men vid varje riksdags slut möter oss en nervös och en irriterad stämning i anledning av den uttänjda riksdagstiden. Denna stämning har ju sina fullt naturliga orsaker. Det kan nämligen inte vara angenämt för riksdagens ledamöter att sitta bundna vid riksdagsarbetet här i huvudstaden en månad och mera utöver den beräknade tiden, då borgerliga näringar samt sol och sommar kalla till hembygden. Särskilt för lantbrukets utöware bör det vara beklämmande, att, då viktiga arbeten förestå i hemmet, dessas övervakande icke kan äga rum på grund av att vederbörande är tvungen till bortovaro därifrån.

Det är sålunda angeläget, att såvitt möjligt arbetet inom riksdagen bedrivs på sådant sätt, att riksdagens avslutning kan ske tidigare, än som varit förhållandet under de senare åren. Forceringen av riksdagsarbetet inemot riksdagens slut med långa och tröttande arbetsplena verkar ju, som vi alla känna, högst ofördelaktigt på riksdagsarbetet.

Jag har velat göra dessa erinringar för att mot bakgrunden av denna belysning få ställa en livlig och en kraftig vädjan till riksdagsutskottet och särskilt till utskottens ordförande att nu omedelbart vid riksdagens början koncentrera sig på ett forcerat arbete för att därigenom bereda kamrarna tillfälle att redan från riksdagens början på eljest arbetsfria plena behandla och avgöra en del ärenden.

Utöver denna klagovisa ber jag att till kammaren få framföra ett tack å mina egna och mina kamraters i presidiet vägnar för det förtroende, som visats oss genom de nyss förrättade valen. För fel och brister vid utövandet av talmanskapet anhåller jag vänligen om kammarens välvilliga överseende och uttalar förhoppningen om ett gott och förtroendefullt samarbete mellan oss alla.

§ 9.

De i § 4 omförmälda sjukbetygen för herrar Nilsson i Bonarp och Norsell, som nu åter föredrogos, lades till handlingarna, varjämte det av herr Wiklund anmälda förfallet av kammaren godkändes.

§ 10.

Herr talmannen föredrog ånyo det under § 3 här ovan intagna protokollet, varefter kammaren beslöt att, med godkännande av de däri omförmälda fullmakterna, lägga protokollet till handlingarna.

§ 11.

Herr talmannen anmälde, att någon ansökning till sekreterarbefattningen hos kammaren icke inkommit och hemställde, huruvida kammaren behagade genast företaga val av sekreterare.

Denna hemställan bifölls av kammaren, varefter det sålunda beslutade valet företogs; och befanns efter valsedlarnas öppnande och uppräknings valet hava så utfallit, att till sekreterare utsetts juris och filosofie kandidaten Per Cronvall med 174 eller alla avgivna röster.

Sekreteraren, som härefter på kallelse inställde sig, övertog, efter erhållen kännedom om valets utgång, protokollsföringen.

Arthur Engberg.

G. A. Björkman.

§ 12.

Till talarplats för ledamöter, som kunde vilja därav begagna sig, anvisades på herr talmannens förslag den för ändamålet anordnade, på högra sidan om talmansbordet befintliga platsen.

§ 13.

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats ett antal inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter finge ske genom kammarens kansli med iakttagande, att de för ledamöterna från var och en av rikets valkretsar avsedda biljetterna utlämnades till valkretsens äldste närvarande representant, som sedermera finge ombesörja den vidare utdelningen.

Detta förslag blev av kammaren bifallet.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12,15 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Tisdagen den 12 januari.

Kl. 10,30 f. m.

§ 1.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att vid plenum torsdagen den 14 denna månad företaga val av tre ledamöter att deltaga i talmansöverläggningarna, två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli, åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning samt tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter.

§ 2.

Vidare beslöt kammaren, likaledes på förslag av herr talmannen, som förmälde sig hava om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, att företaga val av ledamöter i de ständiga utskotten samt i utrikesnämnden fredagen den 15 och av suppleanter i samma utskott och nämnd lördagen den 16 innevarande januari.

Ordet begärdes nu av herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag ber få hemställa, att kammaren måtte besluta att välja suppleanter i de ständiga utskotten till ett antal av två över de ordinarie ledamöterna i varje särskilt utskott.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

§ 3.

Herr talmannen och kammarens ledamöter avgingo kl. 10,45 till slottskapellet, varefter riksdagspredikan hölls. Efter slutad gudstjänst begav sig kammaren till rikssalen. Hans Maj:t Konungen öppnade riksdagen med ett tal, varefter hans excellens herr statsministern Sandler uppläste Kungl. Maj:ts berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträdde sig tilldragit.

Efter det första kammarens talman framfört första kammarens undersåtliga vördnad, framträdde **andra kammarens talman** och yttrade:

Eders Majestät!

Av Eders Majestäts nyss hållna tal är tillkännagivet, att den riksdag, som nyss förklarades öppnad, har att motse många stora och viktiga frågor till sig hänskjutna för prövning och avgörande.

Med förvissning torde Eders Majestät kunna motse andra kammarens beredvilliga medverkan till avslutande av skiljedomsavtal med nordens länder. Strävandena för jordbrukets utveckling och underlättande för obesuttna till jordförvärv äro frågor, som böra omfattas med varmt intresse i andra kammaren.

Flera av i Eders Majestäts tal angivna frågor omfatta ämnen, som äro av yttersta vikt för breda lager av vårt folk.

Hit höra i främsta rummet förslagen om förbättrad sociallagstiftning.

Ett land torde först kunna betraktas vara lyckligt, då det inom sig innesluter ett lyckligt folk, och det målet torde ej kunna nås med mindre staten räcker sin starka hjälpande hand till skydd åt medborgare, som av en eller annan anledning äro oförmögna att sörja för sin och de sinas utkomst. Ordet arbetslös torde ej vara definierat eller värdesatt av vissa grupper av landets medborgare, men för den stora massan, alla dem som tid efter annan drabbas av arbetslöshet, är begreppet väl känt och fruktat.

Införandet av ett system av statshjälp i förening med från vederbörande själva anordnad självhjälp, för bekämpande av arbetslöshetens följder, synes vara en säker och betryggande väg, som nu av Eders Majestät föreslås.

Förbättringar i vår nuvarande sjukförsäkring samt bättre ordnande av skyddet vid inträffade olycksfall i arbetet äro jämväl reformer, som skall hälsas med tillfredsställelse.

Eders Majestäts förslag om en fastare förankring av bestämmelserna om begränsning av arbetstiden, skall genomfört medföra större arbetsglädje och kulturell lyftning.

Jag vågar uttala en fast förhoppning om att riksdagens andra kammare skall gå till prövning och avgörande av dessa frågor med vaken blick för tidens krav och med fullt uppskattande av värdet i förslagen i fråga och frambär jag i denna förvissning inför Eders Majestät andra kammarens undersåtliga vördnad.

Talmännen fingo härefter vardera mottaga ett exemplar av Kungl. Maj:ts proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1926—1927, varefter ceremonien på rikssalen avslutades; och åtskildes andra kammaren vid utgåendet från rikssalen, enligt beslut fattat före avgången från dess samlingsrum.

In fidem
Per Cronvall.

Torsdagen den 14 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att riksdagsman August Spångberg på grund av lungsjukdom är under 6 veckor förhindrad att delta i riksdagsarbetet, intygas
Stockholm ¹²/₁ 26.

H. C. Jacobæus,
professor.

§ 2.

Föredrogs en av herr *Wiklund* gjord ansökning att på grund av hans moders timade frånfälle erhålla fjorton dagars ledighet från riksdagsgörömlen; och blev berörda ansökning av kammaren bifallen.

§ 3.

Herr statsrådet *Linders* avlämnade

dels Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 6, angående befrielse för G. Karlsson från erläggande av viss del av köpeskillingen för ³/₄ mantal Fylleryd i Kronobergs län;

nr 7, angående befrielse för A. Forsgren från viss skadeståndsskyldighet;

nr 10, angående lindring i arrendevillkoren för vissa arrendatorer av kronans jordbruksdomäner;

nr 11, angående ändring av villkoren för lån från Norrbottens nybyggeslånefond m. m.;

nr 2, med förslag till lag om ändrad lydelse av 1, 13, 14 och 23 §§ i lagen den 30 maj 1919 om rätt till verk av bildande konst;

nr 4, med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 kap. 4 § strafflagen;

nr 5, med förslag till lag om ändring i vissa delar av 5 och 6 kap. strafflagen;

nr 8, med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;

nr 9, med förslag till lag om ändring i förordningen den 3 april 1810, huruledes rättelse och förklaring uti gjorda fideikommissförfattningar må sökas, samt vad i avseende på fardag av fideikommissegendom kommer att iakttagas;

nr 12, med förslag till lag om statsdepartementen;

nr 19, angående årliga understöd å allmänna indragningsstaten å vissa ännor efter befattningshavare vid fångvården;

nr 17, med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 27 april 1923 angående rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift;

nr 18, angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

nr 3, med förslag till lag angående förbud i vissa fall mot arbetares användande till målningsarbete, vid vilket nyttjas blyfärg;

nr 20, med förslag till lag om ändrad lydelse av 4, 7 och 11 §§ i lagen den 28 mars 1919 om anställande av distriktsbarnmorskor m. m.; och

nr 21, angående rätt till pension för extra provinsialläkaren K. Lindhé;

dels och Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen om förordnande av en statsrådsledamot att utöva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet.

Nämnda propositioner och skrivelse blevo på begäran bordlagda.

§ 4.

Jämlikt beslut den 12 i denna månad företogs nu val av tre ledamöter att deltaga i talmansöverläggningarna; och blevo därtill utsedda:

herr *Bengtsson* i Norup,

» *Eriksson* i Grängesberg och

» *Lindman*,

envar med 187 röster.

§ 5.

Vidare anställdes val av de två ledamöter, vilka jämte två ledamöter av första kammaren skulle hava inseeende över riksdagens kansli; och blevo därtill valda:

herr *af Ekenstam* och

» *Hagman*,

envar med 129 röster.

§ 6.

Vid härefter företaget val av 8 ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning blevo därtill utsedda:

herr *Borg*,

» *Brännström*,

» *Engberg*,

» *Eriksson* i Stockholm,

» *Hamrin*,

» *Johansson* i Kälkebo,

» *Jönsson* i Revinge och

» *Magnusson* i Skövde,

envar med 98 röster.

§ 7.

Slutligen anställdes val av tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter; och blevo därtill valda:

herr *Holmström* i Gävle,

» *Jansson* i Edsbäcken och

» *Sävström*,

var och en med 88 röster.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag angående de i paragraferna 4—7 här ovan omförmälda valen.

§ 9.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Holmgren*:

nr 1, om förbättring i pensionsvillkoren för vissa förmän och arbetare vid flottans varv m. fl.;

nr 2, om årligt understöd åt varvskontoristen Carl August Berglunds änka;

nr 3, om årligt understöd åt kronolänsmannen C. G. Hanssons änka;

nr 4, om årligt understöd åt avlidne korpralen Frans Olof Gustafssons minderåriga barn;

nr 5, om flyttningssersättning åt flaggunderofficeren C. J. Lindh; och

nr 6, om rätt för kaptenen Gösta Nils Herman Krook att för uppflyttning i löneklass tillgodoräkna sig viss tjänstgöring i republiken Chiles marin; samt

herr *Olsson* i Kalmar, nr 7, om förnyat medgivande i fråga om överlåtelse till Kalmar stad av statens del i den för högre allmänna läroverket i staden använda fastigheten.

Dessa motioner bordlades.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes:

Kungl. Maj:ts den 12 innevarande januari på rikssalen avlämnade proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov;

Kungl. Maj:ts på rikssalen upplästa berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit;

riksdagens år 1925 församlade revisorers berättelser:

om den år 1925 av dem verkställda granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1924—30 juni 1925;

angående riksbanken; och

om granskningen av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning;

justitieombudsmannens ämbetsberättelse samt tryckfrihetskommitténs berättelse; och

militieombudsmannens ämbetsberättelse.

§ 11.

Ordet lämnades härefter till herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att Kungl. Maj:ts proposition nr 1 måtte sättas sist på morgondagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölls.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Holmgren* under 14 dagar från och med den 19 innevarande januari.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11,50 f. m.

In fidem
Per Cronvall.
